

Наталія МАРУСЯК

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Чернівецького національного університету
імені Ю. Федьковича (Чернівці)
n.marusyak@chnu.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ З ДОТРИМАННЯМ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Штучний інтелект (ШІ) та моделі ChatGPT відкрили нові горизонти для наукових досліджень та великі можливості для навчального процесу, завдяки пришвидшенню та якості аналізу даних. Проте його використання повинно узгоджуватися з академічною етикою та принципами академічної доброчесності, зокрема уникненням плагіату, фальсифікації даних та забезпеченням прозорості результатів.

Технології ШІ змінили підхід студентів, викладачів, дослідників до виконання навчальних та наукових завдань. Той же ChatGPT має функціонал, що дозволяє узагальнювати великі обсяги інформації, розробляти основи для написання тез, есе чи статей. За допомогою ШІ заощаджується час на рутину роботи, тим самим вивільняється для узагальнення та оцінки, що підвищує ефективність досліджень та навчального процесу. Інструменти ШІ забезпечують доступ до різноманітних джерел, вони можуть легко знайти матеріал з ряду наукових статей та синтезувати інформацію.

Отже, такі інструменти як ChatGPT допомагають у літературному огляді предмету вивчення, доступі до баз даних, автоматизують рутинні процеси прискорюючи академічні дослідження та роблячи їх більш ефективними. Але цілком очевидними стають питання дотримання етичних норм. Критичним фактором є те, як використовувати технологію, зберігаючи академічну доброчесність. Інформація, отримана за допомогою штучного інтелекту, може бути неточною та призвести до хибних суджень, а це означає, що дослідження без критичного мислення негативно вплине на навчальний процес.

Моделі штучного інтелекту для створення тексту, які навчаються на великих наборах даних, зумовлюють ризик плагіату. Дослідники можуть використовувати створений штучним інтелектом текст і подавати його як власне дослідження.

Хоча штучний інтелект вже значно впливає на процес навчання, у цій галузі залишається чимало викликів для науковців і практиків. На міжнародному рівні UNESCO виокремило шість основних перешкод для сталого впровадження штучного інтелекту в освіті: розроблення комплексної державної політики, рівність і справедливість у доступі до ШІ, підготовку педагогів до роботи з ним, адаптацію штучного інтелекту до потреб освіти, створення якісних та інклюзивних систем даних, а також підтримку наукових досліджень у цій області. Крім того, індивідуальний вимір проблем охоплює широкий спектр – від системної упередженості і проявів дискримінації чи нерівності до складних етичних питань, пов'язаних із захистом приватності та неупередженим збором і обробкою даних. Тому важливим є глибоке розуміння основоположних цінностей і принципів для прийняття етичних та відповідальних рішень в освітньому середовищі [1].

Для зміцнення етичних основ систем штучного інтелекту та їхньої відповідності суспільним цінностям необхідне формування значних етичних вказівок та відкритого спілкування з вчителями, студентами, розробниками штучного інтелекту та політиками [2]. Для забезпечення контролю за процесами розробки, функціонування та розвитку штучного інтелекту потрібні ефективні заходи безпеки та контролю з боку людини [1].

З одного боку виникають занепокоєння щодо використання даних студентів і викладачів і того, чи моделі ШІ захищають конфіденційність. Також штучний інтелект може вчитися на своїх навчальних даних і представляти матеріал з неправильною або упередженою інформацією. З іншого боку, штучний інтелект не повинен використовуватися в тій мірі, в якій студенти не будуть думати самостійно, наприклад, використовуючи ChatGPT для виконання завдань, які мають заохочувати взаємодію з вмістом.

Щоб штучний інтелект відповідав принципам академічній доброчесності, навчальні заклади повинні встановити спеціальні стандарти його використання, щоб захищати навчальний заклад, а також студента, і в той же час використовувати інструменти ШІ для підвищення успішності навчання.

Ефективним є впровадження програм навчання грамотності ШІ, різноманітних курсів, семінарів та тренінгів про безпечне використання штучного інтелекту з дотриманням академічних норм та принципів академічної доброчесності.

Доступність інструментів виявлення плагіату для тексту, створеного штучним інтелектом є також першочерговим завданням. Навчальні заклади повинні використовувати кращі системи

виявлення плагіату, щоб ідентифікувати випадки, коли контент, створений штучним інтелектом, подається як оригінальна робота студентів.

Отже інструменти штучного інтелекту, які використовуються в освіті, мають бути оптимізовані з огляду на академічну доброчесність. ChatGPT і подібні інструменти можуть лише покращити ефективність навчання та наукових пошуків для дослідницьких робіт, есе та статей, але вони не повинні замінювати справжню творчість і критичне мислення дослідника.

Література:

1. Слісаренко Р. В. Штучний інтелект та академічна доброчесність: знаходження балансу *Радіoeлектроніка та молодь у XXI столітті : матеріали 28-го Міжнар. молодіж. форуму*, 16–18 квітня 2024 р. Харків: ХНУРЕ, 2024. Т. 6 С. 950–952. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/e3ffe3a9-7be0-40e7-9380-800f05986023/content>
2. Nguyen, A., Ngo, H. N., Hong, Y., Dang, B. and Nguyen, B. P.T., 2023. Ethical principles for artificial intelligence in education. *Education and Information Technologies*, 28(4), pp. 4221–4241.